

2. Feldtkeller E, Falkenbach A genetische Beratung. In: Falkenbach A, ed. Morbus Bechterew. Beratung, Betreuung, Behandlung. Wien, New Zork: Springer; 2005. p. 805-14.
3. Feltpcamp T. E., Ringrose J. Actute anterior uveite and spondyloarthropathies. Curr. Opin. Rheumatol., 1998, 10, 314-318.
4. Roșu Anca, Spondiloartropatii seronegative, Craiova; Editura Medicală Universitară, 2004, 15-75.
5. Sjeper J, Braun J, Rudwaleit M, et al: Ankylosing spondylitis: an overview. Ann. Rheum Dis. 2002, 61(suppl III):iii8-iii18.
6. Tarasova L. N., Drozdova E. A. Clinical features of HLA-B27 positive and negative uveitis. Vestn. Ophthalmol., 2000, 25-2.
7. Ulrich Weber, Rudolf O. Kissling, La maladie de Bechterew – nouveaux traitements, questions en suspens, Forum Med Suisse, 2006;6:163-171.

FITOTERAPIA ÎN SINDROMUL METABOLIC

**Larisa Rotaru, Liliana Groppa, Lealea Chiaburu, Ala Pascari-Negrescu,
Elena Deseatnicova**

Catedra Medicină Internă nr.1 FR și SC USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Phytotherapy in metabolic syndrome

Traditional herbal medicine used treatment with medicinal herbs from the old times and there were frequent debates regarding the benefits of such treatment. The use of medical herbs in traditional medicine was based on observation, but the effect came from active components that the herbs contain and active elements which can be found in different concentrations in them, and which can be obtained from herbs by applying different solvents like water, alcohol, wine, and different oils.

Rezumat

Tratamentele cu plante medicinale sunt utilizate în medicina naturistă din cele mai vechi timpuri și au fost de multe ori în centrul controverselor asupra efectelor mai mult sau mai puțin benefice. Utilizarea plantelor medicinale în terapii naturiste se bazează pe principiile active pe care acestea le conțin și pe elementele active care se găsesc în diferite concentrații în ele, și care se obțin din plante prin intermediul diferitor dizolvanți ca apa, alcoolul, vinul, diverse uleiuri.

Noțiuni generale în fitoterapie:

1. Tratamentul fitoterapeutic se aplică de regulă împreună cu tratamentul esențial
2. Înainte de a iniția tratamentul cu plante medicinale se va concretiza prezența unor eventuale reacții alergice în antecedente
3. Plantele medicinale vor fi consumate dintr-un ambalaj deschis nu mai mult de 1 an
4. Durata aplicării uneia și aceleiași plante se va aprecia pentru fiecare pacient individual

Fitoterapia în gută: plantele recomandate (coacăza neagră, coada racului, fragul, iarba mare, ienupărul, merișorul, mesteacănul, păpădia, pirul, porumbul, porumbarul, salcia, țelina).

Coacăza neagră are următorul acțiune farmaceutică: hipotensoare cu efect marcat antiaterosclerotic; diuretică cu eliminare masivă de acid uric și purine. Coacăza neagră conține un număr impresionant de minerale și vitamine, printre care vitamina C într-o formă care se dovedește a fi cea mai stabilă, rezistând la căldura și oxidare față de alte fructe. În plus, este singurul fruct de pădure care conține ulei volatil într-o proporție destul de mare, un ulei cu miros mai puțin plăcut, dar cu efecte cu totul deosebite.

Recomandări: sucul din frunze de coacăză neagră - pentru litiaza renală (cu urați). În fiecare zi se bea dimineața o cană de suc proaspăt, iar seara o cană de ceai fierbinte din fructe și frunze. În a zecea zi de cură, se bea un litru din ceaiul obținut dintr-o lingură de frunze de mesteacăn, o lingură de boabe de ienupăr și o lingură de frunze de coacăză neagră, și un litru de apă clocotită. Se bea zilnic o cană de suc pe stomacul gol sau se ia o linguriță de pulbere de trei ori pe zi. O cură durează 2-3 săptămâni. Pentru consum împotriva aterosclerozei, arteritei, trombozei obliterante, hipertensiunii. Se recomandă zilnic 100-200 g de coacăză neagră sau se bea un pahar de suc. În afara sezonului, se ia înainte de fiecare masă jumătate de linguriță de pulbere de coacăză neagră.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Pot apărea reacții puternice de vomă, diaree, ca semn al dezintoxicării organismului.

Fragul are acțiune farmaceutică, ca astringent-antidiareic; diuretic cu eliminare de acid uric și urații; antisudorific.

Recomandări: se consumă 150-300 g de fragi pe stomacul gol. Cea mai mare cantitate este bine să fie ingerată dimineața, ca mic dejun, când efectul de dezintoxicare este cel mai puternic. Cura cu fragi durează 7-10 zile, timp în care consumul de carne prăjită și alimentele cu aditivi sintetici va fi redus la maximum, pentru ca efectul lor curativ să nu fie perturbat.

De obicei se consumă fără nici un fel de adaos. În mod excepțional, vor fi asociați cu puțină miere de albine, pentru a le mări efectul laxativ în tratamentul constipației și a bolilor asociate acesteia. Prin adăugarea de zahăr, frișcă etc. se anulează efectul fragilor ca reglator metabolic. Sucul de fragi se administrează intern, înainte de masă cu un sfert de oră, pe stomacul gol - la adulți un pahar și la copii jumătate de pahar. Extern, acest suc se folosește în scopuri cosmetice. Ceaiul de fragi se administrează câte 2-3 căni pe zi.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Atenție la reacția alergică: fragii sunt foarte buni ca remediu, la graniță dintre aliment și plantă medicinală, dar la persoanele sensibile pot da reacții alergice. De vină sunt acele mici punctișoare gălbui de pe fruct, care nu sunt altceva decât semințele plantei și care au un mare potențial terapeutic, dar pot produce și alergii. Consumați, așadar, mai întâi cantități reduse de fragi: câteva lingurițe în prima zi și continuați doar dacă vedeți că nu apar probleme digestive, dermatologice, respiratorii etc.

Păpădia are acțiune farmaceutică, ca coleric-colagog; normalizează circulația sângelui; stimulează secrețiile salivare, gastrointestinale, hepatice; diuretic; epurativ, cu eliminare masivă de colesterol; adjuvant al reechilibrării glandulare.

Recomandări: siropul din planta de păpădie este indicat pentru detoxifiere în insuficiența renală cronică: se recomandă zilnic să se bea un litru de ceai din rădăcină și frunze de păpădie, mătase de porumb și teci de fasole, în părți egale. Salata din frunze de păpădie în: diabetul zaharat - o cura de câteva săptămâni, cu tije și frunze de păpădie, corelată cu o alimentație adecvată. Se folosesc doar tijele și eventual salata, siropul de păpădie cu miere fiind, evident, contraindicat în aceasta afecțiune;

Precauții, contraindicații și alte comentarii. A nu se consuma planta după înflorire.

Porumbul are acțiune farmaceutică: uleiul din germeni de porumb nu este atât de valoros din punct de vedere nutrițional. Conține multe grăsimi polinesaturate și este foarte sensibil la încălzire, de aceea nu este recomandat pentru prăjit. Dacă îl folosim în salate are aceleași proprietăți ca și uleiul de floarea-soarelui. Uleiul din germeni de porumb conține mai mulți acizi grași omega 6 decât omega 3. Dezechilibrul dintre acizii omega 3 (grăsimi bune) și cei omega 6 (grăsimi dăunătoare) constituie punctul de plecare pentru bolile cronice, afecțiunile cardiovasculare, obezitate.

Recomandări: macerat din germeni pentru nutriție, în probleme de greutate, boli cardiovasculare. Ulei din boabe în bolile cronice, afecțiunile cardiovasculare, obezitate.

Preparare: macerat - se lăsa la macerat germenii în apă, peste noapte. Ulei - se găsește în comerț.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Nu există.

Salcia are acțiune farmaceutică - calmează senzațiile de pirozis (arsuri); diminuează hiperaciditatea gastrică; antispasmodic al tractului respirator; ușor sedativ, antiinflamator.

Recomandări: macerat din flori de salcâm pentru calmare gastrică. Recomandat bolnavilor cu gastrită hiperacidă și ulcer gastroduodenal câte o cană din acest preparat, înainte de fiecare masă. Ceai din flori de salcâm pentru calmarea durerilor de stomac și efect sedativ.

Preparare: macerat - florile uscate se pun să se macereze jumătate de zi (3 linguri de flori la 1 litru de apă). Ceai - o lingură de flori de salcâm la o cană de apă.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Nu există.

Țelina are acțiune farmaceutică - puține plante din flora noastră au efecte detoxifiante și reglatoare hormonale ca frunzele de țelina, care sunt o adevărată colecție de vitamine, minerale și fitohormoni. În medicina noastră populară, zeama stoarsă din frunzele proaspete, vinul de țelină și siropul obținut cu miere erau remedii de mare preț pentru redobândirea forțelor, vindecarea bolilor de piele și a reumatismului, combaterea sterilității și a bolilor bătrâneții.

Recomandări: Împotriva reumatismului și gutei: se beau 1-2 pahare de suc de țelină pe zi, timp de 2 luni. Este un tratament cu efecte terapeutice foarte bune, mai ales asupra persoanelor vârstnice.

Preparare: suc - frunzele spălate și uscate, se trec prin storcătorul de fructe și se bea sucul. Nu adăugați nimic în suc și nu îl fierbeți. Macerat - se prepara un macerat în vin din frunze de țelină, în care se adaugă semințe zdrobite de mărar (zece linguri de semințe la un litru de preparat). Vinul - se obține prin amestecul cu miere.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Nu există.

În medicina tradițională din timpuri străvechi **pentru tratamentul gutei se folosea următorul ceai:** se iau câte 1 lingură de masă și totul minuțios se amestecă: floare de tei, flori de romaniță, iarbă de pojarniță, flori de soc. Se pun plantele într-un vas de ceramică, se acoperă cu apă clocotită, se închide cu capac și se pune pentru 15 min. pe baie de aburi. Se răcește la temperatura camerei, se filtrează. Se dizolvă cu apă fiartă în proporție de 1:10 sau 1:20. Se folosește câte 3-4 pahare de 4 ori în zi cu 15 min. înainte de masă. Se păstrează în frigider sau într-un loc uscat, întunecat și răcoros până la 72 ore.

Fitoterapia în obezitate: plantele recomandate (osul iepurelui, păpădia, socul, urzica, macieșul).

Infuzie din frunze de păpădie - din două lingurițe de plantă la o cană cu apă clocotită. Se beau 2-3 căni pe zi, după mesele principale. Frunzele tinere se pot consuma sub formă de salată primăvara.

Osul iepurelui este considerat un diuretic complet inofensiv pentru întregul organism. În plus, conține o serie de substanțe de natură glucozidică și săruri minerale, având astfel proprietatea de a stimula secrețiile glandelor, având acțiune diuretică și epurativă. Ceaiul se prepară din 4 linguri de rădăcină mărunțită la un litru de apă și se fierbe timp de 30 de minute. Lichidul se strecoară, se îndulcește și se bea pe parcursul unei zile.

Socul: acțiune farmaceutică: sudorific; febrifug; diuretic; ușor laxativ; emolient; antiseptic.

Recomandări: tinctura din flori împotriva obezității: se face o cură de lungă durată cu tinctură de soc. În prima zi se ia 1 linguriță la ora 18:00; a doua zi se iau 2 lingurițe la aceeași ora, până în ziua a șaptea, când se ajunge la 7 lingurițe luate odată. Se menține aceasta doză vreme de 30 de zile. Dacă pe măsura ce se crește doza apare o diaree puternică, se iau adăugător 2-3 lingurițe pe zi de pulbere de scoarță de stejar sau de iarbă de coada-racului, iar dacă diareea persistă, atunci se întrerupe tratamentul.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Nu supradozați preparatele din soc. Fructele sunt foarte puternice, fiind mai degrabă medicament decât aliment. Și ca orice medicament supradozat, ingerat în cantități mari - peste 200 g - aceste fructe pot crea probleme. Simptomele intoxicației sunt: vomă, arsuri la stomac, iritarea gâtului, dificultăți în respirație, convulsii. Tratamentul cu fructe de soc este contraindicat persoanelor cu diaree cronică sau acută. Deși este unul dintre purgativele cel mai ușor de tolerat (este mult mai puțin iritativ decât crușinul), fructele de soc pot produce iritații persoanelor cu colon sensibil.

Macieșul: acțiune farmaceutică: tonic-vitaminizat, scăderea permeabilității și fragilității capilare; normalizarea circulației periferice, anticataral, hepatoprotector; coleretic-colagog; diuretic; vermifug.

Recomandări: decoct din fructe împotriva gastritei: cantitatea de lichid se bea în cursul unei zile. Pasta din pulbere de fructe împotriva viermilor intestinali (antihelmintic).

Preparare: decoct - 2 linguri de fructe zdrobite la 500 ml. de apă. Se fierbe numai 5 minute. Fructele se introduc când clocotește apa, pentru a se diminua pierderea de vitamina C. Pasta -fructele, curățate de sâmburi și peri sunt măcinate și amestecate cu miere.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Atenție la perii măcieșilor, pot produce alergii.

Fitoterapia în hipercolesterolemie: plantele recomandate (mesteacăn)

Mesteacănul: acțiune farmaceutică: epurativ, antiinflamator articular și cutanat; coleretic, tonic capilar. Mugurii se folosesc în litiaza renală, cistite cronice și recidivante, albuminurie, sindrom cardiorenal, boală artrozică, gută, hipercolesterolemie, stomatite, gastrite, celulita, piele cu elasticitate pierdută, dermatoze.

Recomandări: Produsele pe bază de mestecăn se administrează diferit. Gemoderivatul din muguri: 30-50 picături de 2-3 ori pe zi, în tulburări de creștere; 50-70 picături de 1-2 ori pe zi, în caz de afecțiuni reumatismale și renale. Gemoderivatul din semințe: 50 picături de 2 ori pe zi, în caz de surmenaj, pierderi de memorie. Se indică în special pentru tinerii care au de susținut examene dificile. Gemoderivatul din sevă: 50 picături de 2 ori pe zi ca diuretic în hiperuricemie, hipercolesterolemie, inflamații articulare, renale și conjunctivale. Infuzie din muguri pentru diferite afecțiuni: Se bea la intervale de 3-4 ore. Mesteacănul se poate asocia cu brad, măcieș și coacăză neagră în rinite, rinofaringite; doar cu brad, în tulburări de creștere; cu fag în tulburări de metabolism. Infuziile din frunze de mestecăn sunt bune contra gutei, reumatismului și calculilor renali.

Preparare: infuzie - 1-2 lingurițe la 1 cană, la care se adăuga la răcire un vârf de cuțit de bicarbonat de sodiu, lăsându-se 6 ore în repaus.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Nu exista.

Ateroscleroza cu hipertensiune arterială: plantele recomandate (anghinare, fragi, mestecăn, păpădie, traista ciobanului, vâsc)

Vâscul: afecțiuni în care se recomandă: intoxicații; ateroscleroza; hipertensiune arterială.

Recomandări: macerat - 2-3 cești zilnic. Pulbere - 1-1,5 gr pe zi (1-3 vârfuri de cuțit) ca declorurant și hipotensiv.

Preparare: macerat - preparat la rece: puneți 1-2 gr frunze în 100 gr de apă și lăsați-le la macerat 8-12 ore. Pulbere - se macină frunzele cu râșnița.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Când se administrează pulberea, dozele trebuie respectate strict, deoarece în cantități mari poate produce intoxicații manifestate prin rărirea pulsului, aritmie și tahicardie.

Anghinara: acțiune farmaceutică: stimulează secrețiile biliare; scade zahărul din sânge; mărește reziduul uscat al bilei; stimulează secreția biliara a colesterolului; scade colesterolul din sânge; regenerează celulele hepatice.

Recomandări: infuzie din frunze împotriva diferitelor afecțiuni. Se bea în trei prize înaintea meselor principale. După o pauză de o lună, cura se poate relua.

Preparare: infuzie - 2 lingurițe la 300 ml apă clocotită. După 10 zile se mărește doza la 4 lingurițe, iar după încă 10 zile, 5 lingurițe la 300 ml apă clocotită. În acest fel doza crește treptat la 10 zile.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Nu se supradozează, provocă deoarece poate colici hepato-biliare. Este contraindicat în cazul afecțiunilor acute renale și hepato-biliare.

Traista ciobanului: acțiune farmaceutică: hemostatică; diuretică.

Recomandări: infuzie - 2-3 ceaiuri pe zi. Se întrebuințează cu mare succes în toate tipurile de hemoragii, ca de exemplu în hemoragiile nazale, stomacale, intestinale și în metroragii (hemoragii uterine neregulate).

Preparare: ceaiul de traista-ciobanului: 1 lingurița (cu vârf) de traista-ciobanului la 1 ceașcă. Comprese - încălziți la aburi traista-ciobanului proaspătă, puneți-o între pânze și aplicați-o local caldă.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Nu exista.

Fitoterapia în hipertensiunea arterială: plantele recomandate (busuioc, usturoi, coada calului)

Busuiocul: acțiune farmaceutică: spasmolitic; sedativ și antimigrenos; antitusiv; diuretic; galactolog; antiseptic.

Recomandări: infuzie din frunze pentru tuse, răceli, gripă; suc din frunze pentru tuse, răceală, gripă; ceai din frunze împotriva problemelor digestive; frunze crude împotriva inapetenței; pastă din frunze în probleme ale tenului (comprese); pudra din frunze de busuioc uscate în tratamentul congestiilor nazale.

Preparare: ceai - 10-12 frunze spălate și strivite și se ia o linguriță rasă, se prăjesc într-o tigaie, la foc mic, până când frunzele se înmoaie. Se adaugă o cană cu apă și se fierb câteva minute. Se adaugă o linguriță de miere și se bea.

Infuzie - 10-15 frunze la doua căni cu apă, se bea cald, se fierb 20 de frunze de busuioc in 250 ml de apă și se bea.

Suc - se stoarce sucul a 10-15 frunze; se adaugă o linguriță de suc de ghimbir și o linguriță de miere. Se amestecă și se consumă dimineața și seara.

Decoct - 2 linguri de rădăcină mărunțită la 500 ml de apă clocotită; se continua fierberea încă 2 minute la foc mic, apoi se ia vasul de pe foc, se acoperă și se lasă 15 minute. Lichidul rezultat se bea cald, în 3-4 prize în decursul unei zile.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Nu exista.

Usturoiul

Recomandări: preparat (pasta) din cățelul de usturoi împotriva astmului, problemelor digestive, stărilor febrile, înțepăturilor de insecte, sinuzitelor, problemelor pielii. Rețeta 1: Consumat rece, 1-2 lingurițe seara, înainte de culcare. Rețeta 2: se consumă pe loc. Rețeta 3: Consumați cate doua lingurițe, de doua ori pe zi. Pentru consum - se mănâncă trei căței de usturoi zilnic sau se folosește usturoi cu regularitate în alimentație. Amestecați o linguriță de usturoi pisat, cu o linguriță de turmenic și doua linguri de miere. Consumați câte o linguriță zilnic. Măncați trei căței de usturoi sau luați capsule cu ulei de usturoi zilnic. Usturoiul este un afrodisiac natural și stimulează sistemul de reproducere.

Preparare: pasta - rețeta 1. Fierbeți trei căței de usturoi pisați într-o cană de lapte și beți înainte de culcare. Curățați și zdrobiți un cățel de usturoi, fierbeți-l în jumătate de ceașca de oțet. Rețeta 2: Doi căței de usturoi zdrobiți se pun într-un pahar cu apă sau lapte cald. Rețeta 3: Amestecați o lingură de usturoi pisat cu o legătură de frunze de busuioc proaspăt, tocate fin. Adăugați o cană de apă și fierbeți la foc mic până când scade la jumătate. Comprese - se pisează doi căței de usturoi, se unge locul afectat, se lasă să acționeze timp de 10 minute și se clătește cu apă rece. Efecte benefice posedă tinctura de usturoi cu lămâie, care trebuie utilizată dimineața pe nemâncate. Câte ¼ pahar de 3 ori pe zi timp de 3 săptămâni.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Nu exista.

Coada calului: acțiune farmaceutică: diuretic; remineralizant; hemostatic; neutralizant gastric; expectorant; antieczematos; antisudorific.

Recomandări: alimentație recomandată: în timpul tratamentului se ține o dieta cu sucuri de fructe și zarzavaturi, timp de 2 luni. Dimineața se face o clismă cu 2 litri infuzie caldă de mușețel, se bea zilnic de 3x50 ml suc de orz verde sau sevă de mesteacăn. Se face o cură cu boabe de ienupăr. Ceai de coada calului împotriva anemiei, în perioada de convalescență; împotriva artritelor, hipermenoreei, enterocolitelor, colicilor gastrice. Se recomandă să se bea zilnic, dimineața pe stomacul gol, 1 ceașcă cu ceai; sau se beau 3 ceaiuri pe zi, între mese. Decoct din tulpina împotriva afecțiunilor cardiace, anemiilor, pentru prevenirea cariilor dentare și fortifierea unghiilor

Preparare: tinctura - 10 gr de plantă se lasă la macerat cu 50 ml timp de 14 zile, la soare sau altă sursă de căldură, agitând zilnic. Ceai – decoct - 1 linguriță de plantă mărunțită la o cană de apă rece (250 ml); se fierbe 15 minute: foarte concentrat: 100 g la 1 litru de apă. Macerat - se macerează tulpinile la rece în rachiu natural de fructe. Pulbere - se macină tulpinile uscate.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Nu exista.

Păducelul: acțiune farmaceutică: sedativ cardiac și nervos; antispasmodic; vasodilatator, îndeosebi la nivel coronarian; hipotensor; tonic cardiac și bradicardizant (rărire a contracțiilor cardiace); ușor astringent.

Recomandări: macerat din mlădițe de păducel împotriva anginei pectorale, miocarditei, hipertensiunii arteriale; tulburărilor perioada de climacteriu, tahicardiei, tulburărilor neurovegetative. Gemoderivat din mlădițe de păducel diminuează ritmul cardiac și normalizează tensiunea arterială. Este vasodilatator, realizând o mai bună irigare coronariană. Din gemoderivatul de mlădițe se iau câte 30-50 picături de 2-3 ori pe zi, diluate în puțină apă cu 15 minute înainte de mesele principale. Poate fi asociată cu tei în aritmii, cu sânger, porumb în cardiopatia ischemică, cu tei și sânger în insomnii. Infuzie din frunze de păducel în combaterea crizelor de angină pectorală. Se face gargară. Acțiunea sa vasodilatatoare are ca efect reglarea circulației sângelui și a tensiunii arteriale. Tinctura din flori de păducel împotriva crizelor de angină pectorală.

Preparare: tinctură - 20 g flori uscate macerate timp de 10 zile, în alcool de 70 de grade. Se iau câte 15-20 de picături în timpul crizei sau preventiv câte 15 picături în puțină apă de 3 ori pe zi. Infuzia - se prepară dintr-o linguriță amestec de flori, fructe și frunze uscate, la 200 ml apă clocotită. Se infuzează în vas acoperit timp de 10 minute și se bea o cană cu ceai în timpul crizei sau preventiv, în cursul unei zile. Gemoderivat - planta de păducel lăsată la macerat.

Precauții, contraindicații și alte comentarii. Nu exista.

Bibliografie

1. Пастушенков Л.В., Лесиовская Е.Е. Фармакотерапия с основами фитотерапии // Санкт-Петербург 1995. – 250с.
2. Хотиняну В., Тарасова Л., Хотиняну Р. Советы народной медицины // Кишинэу 1999. – 205с.
3. ApiFitoterapie - <http://www.apifitoterapie.ro/>. Informații despre terapia cu plante medicinale, produse apicole și alte terapii naturale.
4. Armonianaturii - <http://www.armonianaturii.ro> Articole despre diverse tratamente cu produse naturiste.
5. ArmoniaNaturii.ro - <http://www.armonianaturii.ro/www/> Portal cu oferte naturiste pentru sănătate și frumusețe. Conține informații utile, un catalog al plantelor medicinale, articole diverse.
6. Atlamith - <http://geocities.com/atlamith/> Cursuri de radiestezie și infoenergetică.

EVOLUȚIA SINDROMULUI RAYNAUD LA PACIENȚII CU SCLERODERMIE SISTEMICĂ ÎN DEPENDENȚĂ DE TRATAMENTUL APLICAT

Svetlana Agachi, Liliana Groppa, Eugen Russu, Daniela Cepoi-Bulgac, Larisa Rotaru
Catedra Medicină Internă nr. 1 a FR USMF “Nicolae Testemițanu”

Summary

Evolution of the raynaud's syndrome in patients with systemic scleroderma dependent on the applied therapy

The study aimed at assessing 45 patients with systemic scleroderma (SS) distributed into 3 groups with various therapy regimens for Raynaud's syndrome. Treatment outcomes were